

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. IV. De admirandis Illyrici, siue magni Hungariæ regni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

NIA	RIENSIS d'Ansb- ri.	Suatinenfis: <i>Suatim.</i>
		Polastenfis: <i>Polasten.</i>
		Seruienfis: <i>de Sierby, ou Seruie, à Belgrade.</i>
IN	STRI- GO- NIENSIS <i>Strigonie en la basse Hongrie.</i>	Agrienfis: <i>Agria en la haute Hongrie.</i>
		Nitrienfis: <i>Nitria en la haute Hongrie.</i>
		Vatienfis: <i>Vacia en la haute Hongrie.</i>
		Iaurienfis, feu Iauarinenfis: <i>Rab, ou Iauarin en la basse Hongrie.</i>
HVN-		Quinquecclefienfis: <i>Cinq-Eglifes en la basse Hongrie.</i>
		Vefprunienfis: <i>Vefperin.</i>
GA-	COLOT- CENSIS	Zagrabienfis: <i>Agram en Efcclauonie.</i>
		Varadunenfis: <i>Varadin, ou Petrouaradin en la basse Hongrie.</i>
RIA	<i>Colotze en la hau- te Hon- grie.</i>	Sirmienfis: <i>Sirmifch en la basse Hongrie.</i>
		Cenadienfis: <i>Chonad en la haute Hongrie.</i>
		Bofnenfis: <i>de Boffene à Iayza.</i>
		Posegenfis: <i>Posega en Efcclauonie.</i>
		Alba Iulienfis: <i>Veiffembourg en Transylvanie.</i>
		Bachouienfis: <i>Bakou en Valaquie.</i>

CAPVT IV.

De Admirandis Illyrici, ſue Magni Hungaria Regni.

§. I. *In Illyrico.*

IVMENTA in Illyrico bis in anno ſingulos parere memorant, & pleraque geminos: multa ternos & quaternos. Item lacte diurno tres ſemifextarios implere. Inſuper gallinas non ſemel tantum in die, ſed bis terve oua emittere. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Capras & hic pedum vngues habere indiuiſos, ait ſe à quibusdam accepiffe. *Elimus in hiſt. Anim.*

Ibidem fons aquæ frigidæ, ſupra quem veſtes expanſæ accendantur. *Ariſtoteles in Admirandis, & Plin. lib. 2. cap. 103.*

In Illyrico reperiuntur homines qui ſolo viſu facſcinent, & interimant quos diu fixis oculis intueantur. *Plinius lib. 7. cap. 2.*

Parall. Geogr. Tom. II.

Tt

§. 2. *In Dalmatia.*

SPECVS est in Dalmatiâ Slenta nomine, vasta, & præcipiti hiatu, in quam deiecto leui pondere quamuis tranquillo die similis turbini emicat procella: *Plin. lib. 2. cap. 45.*

Dalmaticæ fodinæ tempore Neronis singulis diebus, quinquagenas libras reddebant. Inuentum & hîc aurum in summo cespice. *Idem lib. 32. cap. 2.*

In eâdem Dalmatiâ Spelunca Dianæ sacra, in quâ videre licet multa corpora, quorum costæ ultra sexdecim vlnas extenduntur. *Phlegon Trallianus de rebus mirabilibus cap. 12.*

In Ardizis populis Dalmatiæ mons ex quo aqua defluit non quidem omni tempore: diu excipitur, noctu sub dio ponitur, post sex dies, ipsôque adeò sexto die in perfectissimum sal mutatur. *Aristoteles in Admirandis, & Strabo lib. 7. qui*

Tamen id fieri docet in Valle quæ disternit Autariotâs, & Vardizos: contingere id tempore verno, & intra quinque dies fieri hanc concretionem. Atque etiam pro his salinis diu inter illos populos pugnatum esse.

Later Thasius, & Chius in fluuio Narone reperti sunt, quoniam mare Ægæum per cauernas in Hadriaticum penetrat. *Theopompus, & Eratosthenes apud Strab. lib. 7.*

§. 3. *In Pannonia.*

BISONS animal in Pannoniâ tantæ magnitudinis, vt in vnius pelle quindecim homines cubare possint. Ita se accepisse à quodam sene ait *Paulus Diaconus lib. 2. cap. 8. Hist. Longob.*

§. 4. *In Dacia.*

IN Dacorum pueris post quartam generationem, nota redditur quæ parentum corporibus impressa est. *Plinius lib. 7. cap. 11.*

§. 5. *In Mysia.*

TRIBALLI Mysiæ populi solo visu fascinant, & occidunt quos

diu fixis oculis intuentur, maximè verò si quempiam iratis oculis aspiciant: quod malum faciliùs experiuntur impuberes. Pupillas etiam geminas in singulis oculis habere dicuntur. *Plinius lib. 7. cap. 2. ex Ifigono.*

In ea Myfiæ parte quæ Pontica est, herba apparet, ex quâ conficitur oleum quod Medicum vocant. Ex eo excitatum incendium si aquâ obruere gestias, magis exardescit, nec aliter sopitur quàm pulueris iactu. *Solinus.*

In Dardaniâ, & Pæoniâ ranis tam multis pluit, vt incolis fuerit fugiendum. *Eustathius in Dionysium Afrum.*

§. 6. In Hungaria.

ANNO Christi 1549. grassatus est morbus in Hungariâ, quo nascebantur viperæ, serpentes ac lacerti in hominum corporibus: Sanabantur autem ægri exponentes se ad Solem, sic enim serpentes ex artubus malè affectis erumpebant. *Iobus Fincelius. Franciscus Bebecius. Agidius Aquila, & alij multi.*

§. 7. In Hungaria superiore.

IVXTA Schemnitium urbem in Comitatu Barfiensi *Bars*, ex vitibus clauiculi, & folia ex puro auro eruperunt. Certè dens puero cuidam ex auro succreuit, vt testatur *Libanius. Gaudentius Merula.*

Ad eandem urbem Schemnitium aquæ Roselinæ dictæ, in quibus canales per quos fluunt, & sedilia ex lignis facta, lapideo cortice sic obducta sunt vt prorsus lapidea videantur. *Vernherus.*

In eodem Comitatu non longè ab arce *Leuua* aqua, quæ nisi pleno vase hauriatur saporem amittit: quare vel modicum exinanito vase reliquum effunditur. Quod autem credunt si turbida offeratur ægroto, signum esse desperatæ valetudinis, si limpida futuræ sanitatis superstitiosum planè iudicat. *Vernherus de aquis Hungariæ.*

Ab hac alia non procul distat in tumuli speciem assurgens, ac subinde fluxum mutans aquâ statim lapidescente, & sic excrecente ab eâ parte quâ diu manat, vt in aliam conuertere cursum suum cogatur: quod quidem fit circuitu quodam per totam fon-

tis oram. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Cepusensi ad radices montis vnde Vaga Fl. existit, aquæ reperiuntur quæ ferrum sic arrodunt, vt equi solea intra 24. horas absumatur: ferrum autem impurius quale ex fodinâ prodiit diu his aquis immersum, mutatur quasi in lutum, ex quo postea fit cuprum optimum. Eædem aquæ & lapidescunt, & potæ animantes necant. *Idem qui supra.*

Hic etiam aqua ex pluuiâ in terram cadens, postea vertitur in Chalcantum, seu Atramentum Sutorium *le Viriol*, quod pyramidis in morem concrefcit sensim, Stiria, instar defluens. *Idem Vernherus.*

Ibidem fons instar piscinæ stagnans, in quem iniecta ligna lapideo cortice obducuntur. *Idem auctor.*

Ad Cepusensem arcem ad ædem S. Martini fons erumpit bullienti similis, cuius murmur mirabile exaudies, si terræ aurem admoueris. Erumpit autem non tantum foras, sed etiam iter rimatur per meatus subterraneos, & quoeumque sese insinuet durefcit in lapidem: qui tamen lapis, vel pluuiâ rigatus, vel madore diuturno illitus, dissoluitur; eo autem vtuntur indigenæ viuæ calcis loco. *Idem Vernherus.*

In monte eidem arci vicino in specu aqua per hyemem fluida, æstate ita congelatur, vt refrigerandis poculis glacies inde peti soleat. *Idem.*

Item & fontes hîc visuntur bibentibus animalibus lethales. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Sarienfi *Saros*, fons in rupe aues tantum enecans. Iuxta autem fons alter erumpit aquæ acidulæ ægrotantibus hominibus grata, & salutaris. *Idem.*

Ad urbem Eperias *Eperies*, in Comitatu Abaniuariensi, fons effluit, non tantum auibus, sed etiam omnibus animalibus noxius, quare arcetur diligenter ab eo pecus. Crescit autem circa illum aconiti plurimum. Habet præterea hoc singulare, quod crescente luna crescat, decresciente minuatur: quâ de re hîc dubitare nefas. *Idem Vernherus.*

Ad eandem urbem fontes falsi tantæ acrimoniæ, & saluginis, vt inde sal excoquatur, vtilior aliis potissimum ad pisces condiendos. Vnde locus ille dicitur *Souuar*, hoc est *Salisburgum*. *Idem.*

Non procul à Cassouia *Cassa*, in eodem Comitatu fons aquæ

medicæ, quia calefit lapidibus feruefactis, qui ad illud iacent. Hæc enim vis ei imprimitur ab lapidibus illis, atque eius aqua potantibus admodum suavis. *Idem.*

Ad urbem Bistriciam in Comitatu Bistriciensi, seu Zohenfi fossinæ æris opulentissimæ, Regiæ dictæ, ubi cuniculus quidam aquam viridem egerit, ex quâ cum subsedit Chryfocolla legitur. *Idem.*

In eodem Comitatu duo fontes spleneticis manifestè medentes.

Ibidem & hiatus famosus ob pestilentes expirationes, quibus aues superuolâtes, & alia animalia propius admota extinguuntur. Id sæpe experti indigenæ apposito in perticâ cane, fele, aut gallinaceo, quibus non aliter vita eripitur quàm si strangularentur. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Nouigradiensi *Neograd*, specus est ingens in quem supernè aqua distillans continuò concrefcit. Quare hîc quasi statuz videntur consistere. Lapidés autem illi candidi sunt, & tritium album colorem pictoribus sufficiunt. *Idem Vernherus.*

In Maromarusio Comitatu prope Transyluaniam sal natium lapicidinarum more cæditur. *Idem Georgius Vernherus.*

Tibiscus Fl. vulgò *Teiffa*, tam multos alit pisces, vt tertia pars eius, piscis esse credatur ab indigenis, ubi tamen auctor agnoscit hyperbolen. Sed hoc certissimum, mille carpiones vno tantum floreno distrahi. Paulò antequam Danubiò misceatur cum exundat, tam multos relinquit in campis pisces, vt immittendi sint porci qui eos vorent; quibus etiam absumentis hi aliquando sunt impares, vnde graues, & pestiferi halitus exoriuntur. Tuncque edicto cauetur, ne quis abscedat ex emporiis sine piscibus, ne piscatores destitutione emptorum perculsi, clanculum piscibus relictis inde se subducant. *Idem Vernherus.*

§. 8. In Hungariâ inferiori.

PROPE Budam in Thermis superioribus piscinæ calidæ visuntur, in quibus nascuntur, & viuunt pisces, qui in frigidam translati emoriuntur. *Georgius Vernherus in mirabilibus aquis Hungariæ.*

Iuxta Strigonium, quam urbem Istrogranum nuncupat, fons in piscinulam influit, in quâ mediâ etiam hyeme ranæ coaxant. *Idem Vernherus.*

Ad Comaram Thermæ calidæ sine certo fonte aluicum Danubij sequuntur, & vt is crescit, aut decrefcit, ita aut recedunt, aut accedunt. Solent autem quo magis exundat fluuius, hoc longiùs recedere: quare iis qui lauari volunt subinde alias, atque alias scrobes fodere, & quasi puteos aperire coguntur. *Idem.*

§. 9. *In Croaciâ.*

VSKOKI in Croacia Damarum ad instar, ex collibus in colles volitant mirâ, & suprâ quàm credi possit, velocitate. Vtuntur autem ad illos saltus calceis ex funibus confutis. *Soranzo part. 2.*

§. 10. *In Dalmatia.*

In hâc regione oues in anno bis pariunt, immo etiam ter si diligentiori curâ tractentur; quod obseruauit Aristoteles in Admirandis. *Vicentius Pribeno de origine Sclauorum.*

Ad urbem Sebenicum sub Eugenio IV. Pontifice, homo inuentus est qui ex mari prodierat, ad mare puerum trahens. *Nierembergus.*

In agro Ragusino lacus existit ex aquis in vallem confluentibus, vbi plurimi pisces licet eius aqua quotannis exsiccet, quo tempore hîc seritur hordeum, & legumina cum vberissimo prouentu. *Boterus: & Dominus de Beauuan.*

Pisces qui capiuntur in prædicto lacu, adeo pingues, vt de cocti in aquâ purâ, in adipe elixati esse videantur. *Daustus in Imperiis.*

Ad mare Ragusini incuruant arborum ramos, qui post duos annos sic onerantur ostreis, vt fidem numerus superet. Idem etiam contingit si fasces in mari demersi duobus aut tribus annis detineantur. *Idem.*

§. 11. *In Boffenâ.*

REGIO hæc bobus abundat, & ouibus, quæ si hîc interficiantur macilentiores sunt, & nullius succi: si verò in Italiam transferantur, & pascua gustauerint circa Athesim, illico impinguantur, & fit optimi saporis earum caro. *Auctor Rerump. & Imperiorum.*

§. 12. *In Seruia.*

IVXTA Nissam planities vliginosa ad aliquot leucas patet, in quâ Oryza rubra crescit, cùm alibi crescat semper alba : sed rubra hæc deterior censetur albâ. *Rauisus in sua Cosmogr.*

§. 13. *In Valachia.*

PROPE Trescortium urbem oritur ex terrâ bitumen, ex quo Valachi candelas, & faces vulgò conficiunt, cereis non absimiles nisi quòd paulò fusciore. *Ananias tractatu primo.*

§. 14. *In Transyluania.*

HIC piscinæ salæ stagnant, à quibus omne pecus diligentissimè solet arceri; quoniam experienciâ compertum est nimio haustu ex falsugine excitato enecari. Insunt tamen iis aquis pisces saporis exquisitissimi, carne duriusculâ, adeoque dulcis aquæ impatientes, vt in eam iniecti continuò exanimentur. *Georgius Vernherus de mirabilibus aquis Hungaria.*

In quibusdam locis Transyluanicæ profeminatum secale *du segle*, mutatur in frumentum: cùm tamen alibi frumentum potius in secale degeneret. *Auctor Rerump. & Imperiorum.*

Ad ripam Marisi fluuij sal extat supra terram ad instar scopuli: immo & fluuij alueus non longè ab oppido Thorda ex sale constat. Atque etiam dum terra circumposita profcinditur, aratores sæpe vomerem in glebas salis impingunt. *Vernherus.*

In fodinâ salis Desiensi ante aliquot annos excisum est ex medio sale robur trabi persimile, tantâ durtie, vt vix ferro cædi posset. Sed extractum ex fodinâ intra dies quatuor ita computruit, vt digitis concerpi, & conteri posset. *Idem Georgius Vernherus libello tam sæpe laudato.*

